

7. Здійснення цільових кроків щодо стимулювання розвитку національного виробництва у відповідь на зростання внутрішнього споживчого попиту, зокрема:

- спрощення умов для довгострокового кредитування інвестиційних проектів;
- запровадження виважених обмежень надходження на український споживчий ринок надмірного імпорту;
- розбудова інфраструктури внутрішнього ринку, надання інформаційно-методичної підтримки доведення вітчизняної продукції до споживача;
- тимчасове призупинення приєднання України до відповідного положення СОТ та запровадження практики пріоритетного придбання бюджетними установами товарів вітчизняного виробництва.

8. Заохочення й розвиток соціальної відповідальності бізнесу:

- запровадження фіскальних засобів заохочення соціальної відповідальності бізнесу;
- активне пропагування цінностей та стандартів соціально відповідального бізнесу;
- державна підтримка національних і міжнародних ініціатив, пов'язаних із соціальною відповідальністю, сприяння запровадженню в Україні міжнародних соціальних стандартів ведення бізнесу;
- запровадження відносин державно-приватного партнерства, яке полягає у встановленні довгострокових відносин між суб'єктами центральної або місцевої влади та підприємствами чи їх громадськими об'єднаннями з приводу вирішення важливих для усього суспільства соціально-економічних проблем.

IV. Висновки

Впровадження вищезазначених структурних зрушень спроможне надати позитивний імпульс подальшому розвитку соціальної орієнтації економіки України. Завдяки тому, що така система заходів дає змогу вийти з "глухого кута розвитку", в якому опинилась вітчизняна соціальна політика в умовах валютно-фінансової дестабілізації та посилення бюджетних обмежень, вона може розглядатися як "точка консолідації", яка дасть можливість мінімізувати конфліктність у відносинах між державою, роботодавцями та пересічними громадянами.

Література

1. Амоша О.І. Стан, тенденції та основні напрямки розвитку соціально-трудова відносин на державному та регіональному рівнях / О.І. Амоша // Соціально-економічні аспекти промислової політики. – Донецьк : ІЗП НАН України, 2001. – Т. 1. Соціально-трудова відносина в сучасних економічних умовах. – С. 14–24.
2. Базова захищеність населення України (за матеріалами вибіркового соціально-демографічного обстеження). – К. : Держкомстат України, 2006. – 45 с.
3. Бойко М.Д. Право соціального забезпечення України : навч. посіб. / М.Д. Бойко. – 3-є вид., доповн. та переробл. – К. : Атіка, 2006. – 380 с.
4. Воронін О.Д. Завдання і можливості соціальної політики на сучасному етапі демократичних реформ в Україні / О.Д. Воронін // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К. ; Миколаїв, 2004. – Вип. 5. – С. 316–324.

УДК 354:504:314

СОЦІОЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Малиш Н.А.

кандидат економічних наук, доцент
Національна академія державного управління при Президенті України, м. Київ

Annotation

In the article the analysis of problems of state policy of social ecological development, employment alternative source energy, of utilization of waste products, genetically modified organisms, of contamination of the environment, soils, water are defined. Problematic questions demographical situation in Ukraine with ecological problems are researched. Basic ecological threats of modern world and system public ecological management are defined.

Анотація

У статті проаналізовано проблеми соціо-екологічного розвитку, використання альтернативних джерел енергії, утилізації відходів, генетично модифікованих організмів, забруднення повітря, ґрунтів, води. Досліджено питання демографічної ситуації в Україні у взаємозв'язку з екологічними проблемами. Визначено основні екологічні загрози сучасного світу та систему державного екологічного управління.

Ключові слова

Соціоекологічний розвиток, демографічна ситуація, зміна клімату, парниковий ефект, утилізація відходів, радіаційне забруднення, зелена енергія, сонячна енергетика, генетично модифіковані організми, біобезпека.

I. Вступ

Людство з величезною швидкістю втрачає природу. Це наслідки вирубування лісів, освоєння земель, водозаборів, екологічних катастроф і зміни клімату. Зокрема, з 1970 р. спостерігається майже 30%-й спад у п'яти тисячах досліджуваних популяцій. Причина такого загострення проблеми на планеті зумовлено тим, що більшість розвинутих країн захоплена підтримкою свого сучасного стилю життя та економічного зростання. Екологічні проблеми досить тісно пов'язані з демографічними.

На сьогодні демографічна ситуація в Україні перебуває у кризовому стані, ознаками чого є низький рівень народжуваності, зниження тривалості життя (68,2 року); підвищення імовірності смерті чоловіків у працездатному віці (близько 38%); висока, порівняно з розвинутими державами, смертність немовлят і дітей віком до 5 років, а та-

кож постійний масштабний міграційний вплив молоді, що негативно позначається як на кількості і статеві-віковому складі населення, так і на народжуваності. Депопуляційні процеси потребують посилення уваги до таких факторів, як підвищення середньої тривалості життя, поліпшення стану здоров'я, підвищення рівня життя, сприяння відновленню в українському суспільстві сімейних цінностей, зокрема, бажання мати та виховувати дітей. Подолання кризи і досягнення сталого демографічного розвитку, нормалізація відтворення населення є тривалим і складним процесом.

На початку XXI ст. довкілля планети неухильно погіршується. Люди не здатні швидко адаптуватися до прискорених глобальних змін. Проблеми демографічного вибуху, обмеженості природних ресурсів, глобальних змін у біосфері та гео економічних змін – постають усе яскравіше перед людством. У першій половині XXI ст., за прогнозами науковців, населення Землі наблизиться до 11 млрд осіб. Усупереч світовій тенденції, населення України зменшується (табл. 1).

Таблиця 1

Населення України

Рік	Кількість населення, всього на початок року, тис. осіб	Кількість народжених, тис. осіб	Кількість померлих, тис. осіб	Природний приріст населення, тис. осіб	Міграція населення між Україною та іншими державами, тис. осіб
1991	51 944,4	650,3	669,9	-39,1	151,3
1994	52 114,4	521,5	754,6	-243,1	-142,9
1997	50 818,4	442,6	754,2	-311,6	-136,0
2000	49 429,8	385,1	758,1	-373,0	-133,6
2003	48 003,5	408,6	765,4	-356,8	-24,2
2006	46 929,5	460,4	758,1	-297,7	14,2
2008	46 372,7	510,5	254,5	-243,9	14,9
2009	46 143,7	-	-	-	-

Нагальні проблеми державної екологічної політики визначені у нормативних документах [1–6]. Зазначена проблематика перебувала в полі зору вчених, її різні аспекти досліджувались у працях українських науковців: І. Бистрякова, Л. Мельника, О. Покотило, С. Харічкова, М. Шапочки, В. Шевчука [7–9]. Аналіз нормативно-правових документів щодо проблем державної екологічної політики у сфері довкілля ґрунтовно здійснений у дисертаційних дослідженнях П. Гамана, Н. Дєєвої, В. Костицького, О. Лазора, С. Линника, В. Луцько, В. Мартиненка.

В умовах гео економічних зрушень соціо-екологічна політика має спрямовуватись на впровадження новітніх технологій щодо енергозбереження, забезпечення населення якісною питною водою та продуктами харчування, захисту навколишнього середовища.

II. Постановка завдання

Мета статті – дослідити соціоекологічні проблеми в Україні, сформулювати основні засади розвитку екологічно безпечної економіки, визначити основні соціоекологічні загрози та напрями взаємодії екологічних й економічних механізмів реалізації державної екологічної політики.

III. Результати

Аналіз соціальної політики не може відбуватись без дослідження демографічних проблем у взаємозв'язку з екологічними. Демографічні проблеми України пов'язані, крім зовнішніх, і з внутрішніми чинниками (див. рис.).

Найбільшими екологічними загрозами сьогодні для людини стали: забруднені повітря, вода та ґрунти, неутілізовані побутові та промислові відходи, радіоактивне забруднення, зменшення площі лісів (унаслідок чого зменшується кількість видів флори та фауни), генетично модифіковані продукти.

Держава та регіони

Основні напрями демографічного розвитку України закладені у “Стратегії демографічного розвитку в період до 2015 року” [10].

Міжурядова група експертів зі зміни клімату, одне з найавторитетніших наукових співтовариств ООН, оприлюднила нову доповідь про загрозу, яку несе для людства глобальне потепління. Згідно з її прогнозом, до 2100 р. через активне танення льодови-

ків Антарктиди і Гренландії рівень Світового океану підвищиться на 18–59 см, що призведе до затоплення деяких острівних держав і прибережних міст.

Джерела викидів в атмосферу бувають природного та антропогенного походження (табл. 2).

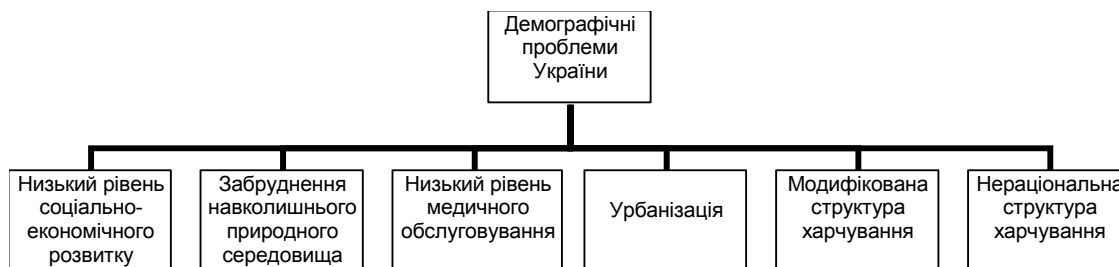

Рис. Внутрішні чинники демографічних проблем в Україні

Таблиця 2

Джерела викидів в атмосферу

Домішки	Основні джерела		Середньорічна концентрація в повітрі, мг/м ³
	природні	антропогенні	
Тверді частки (зола, пил тощо)	Вулканічні виверження, пилові бурі, лісові пожежі тощо	Спалювання палива в промислових та побутових установках	У містах – 0,04–0,4
SO ₂	Вулканічні виверження, окислення сірки, сульфатів, розсіяних у морі	Те саме	У містах – до 1,0
NO ₄	Лісові пожежі	Промисловість, автотранспорт, теплоелектростанції	У промислово розвинутих регіонах – до 3,0
CO	Лісові пожежі, виділення океанів, окислення терпени	Автотранспорт, промислові енергоустановки, чорна металургія	У містах – від 1 до 50
Легкі вуглеводні	Лісові пожежі, природний метан, природні терпени	Автотранспорт, допалювання виходів, випаровування нафтопродуктів	У промислово розвинутих регіонах – до 3,0
Поліциклічні, ароматичні вуглеводні	–	Автотранспорт, хімічні заводи, нафтопереробні заводи	У промислово розвинутих регіонах – до 0,01

Крім згаданих вище речовин та пилу, в атмосферу потрапляють й інші, більш токсичні речовини. Зараз налічується більше ніж 500 шкідливих речовин, які забруднюють атмосферу, і їхня кількість постійно зростає.

Одним із шляхом скорочення викидів парникових газів може бути використання альтернативних відновлювальних джерел енергії. Найбільш ефективними напрямками розвитку альтернативної енергетики є енергетика сонця, вітру та води. У світі подібна практика використовується досить широко, так, існує навіть “велика вітроенергетична вісімка”, до складу якої входять Німеччина, Іспанія, США, Данія, Індія, Нідерланди, Великобританія, Китай. Лідерами запровадження альтернативної електроенергії у світі є Данія, Німеччина, Іспанія, Індія. На чистоту повітря впливають не лише підприємства, а й кожна людина зокрема. Автомобіль, заправлений бензином, щороку викидає в атмосферу близько 1 т шкідливих газів, тому водії переходять на альтернативні

види палива, зокрема, замінюючи двигуни на екологічно чисті.

Перший Закон щодо енергозбереження був прийнятий Верховною Радою у 1994 р. У березні 2009 р. були внесені зміни до Законів України: “Земельний кодекс України” (остання редакція 2002 р.) та “Про електроенергетику” (остання редакція 2003 р.) щодо стимулювання використання альтернативних джерел енергії.

Згідно із Законом України “Про внесення змін до деяких законів України” [3], “зелений” тариф затверджується Національною комісією регулювання електроенергетики України на електричну енергію, вироблену суб’єктами господарювання на об’єктах електроенергетики, що використовують альтернативні джерела енергії. У Законі визначено “зелені” тарифи для суб’єктів господарювання, які виробляють електричну енергію з енергії вітру, біомаси, сонячного випромінювання, які експлуатують малі гідроелектростанції, Верховною Радою були встановлені коефіцієнти та фіксовані мінімальні розміри “зеленого” тарифу електроенергії, виробле-

ної з використанням альтернативних джерел енергії.

Щороку внаслідок вживання неякісної води на Землі помирає близько 3,5 млн осіб. У 2008 р., за оцінками фахівців, до 60% населення планети відчували дефіцит питної води задовільної якості. Ці показники стосуються не тільки країн Африки та Азії, де питна вода завжди була в дефіциті, а й України. Найбруднішими регіонами України, зазначають екологи, сьогодні є Донецька, Дніпропетровська, Луганська області, а також території довкола Запоріжжя, Маріуполя, Кіровограда, Керчі та Армянська. Фахівці Всеукраїнської екологічної ліги, оприлюднюючи дані свого дослідження, особливо акцентували увагу на стані водних ресурсів країни. На сьогодні 61% із них не відповідає встановленим нормам і стандартам.

Бурхливий розвиток пакувальної галузі в останні десятиліття призвів до зростання обсягу побутових відходів на людину порівняно з 1980 р. утричі. Утилізація відходів – одне із найбільших надбань сучасної науки та техніки. Існує правило, за яким кількість сміття, що виробляється країною, є пропорційною до її валового внутрішнього продукту: чим вищий добробут людей – тим більше сміття.

Сьогодні полігони відходів на території України займають, за оцінками експертів, 130 тис. га. Назвати точну кількість токсичних відходів, що зберігаються в Україні, не може ніхто. І українські екологи, й зарубіжні комісії називають різні цифри: від 50 до 60 млн т небезпечних речовин. Це як незаконні звалища ввезених відходів, так і спродуковані в Україні речовини, а також офіційні дані експорту-імпорту небезпечних речовин [11].

Для України найбільшим лихом із радіаційним забрудненням є Чорнобильська АЕС. Ситуація, яка склалася в 30-кілометровій зоні ЧАЕС, і сьогодні ще вимагає проведення комплексу агротехнічних, агрохімічних та зоотехнічних заходів, спрямованих на зменшення надходження радіонуклідів в організм людини. Серед багатьох проблем, що виникли у зв'язку з аварією, все ще існує проблема можливості ведення сільськогосподарської діяльності на забруднених радіонуклідами землях. Особливого значення набуло повернення в сівозміну родючих площ, вирощення сільськогосподарських культур та отримання екологічно чистої продукції тваринництва [12, с. 13].

Одним із найбільш важливих питань подолання наслідків Чорнобильської катастрофи є повернення територій, що зазнали радіоактивного забруднення, до нормального життя, забезпечення людей роботою, надання можливості реалізувати свій економічний потенціал містам, районам, іншим

населеним пунктам і громадянам. Відповідно до Загальнодержавної програми подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2006–2010 рр., необхідно реалізувати заходи щодо подальшої соціальної, медичної і психологічної реабілітації населення та його протирадіаційного захисту, в основному завершити економічне відродження населених пунктів і територій за межами зони відчуження, що зазнали радіоактивного забруднення, а також місць компактного проживання переселених громадян, забезпечити збереження їх культурно-історичної спадщини [13].

За даними державного обліку лісів площа земель лісового фонду в Україні становить 10,8 млн га, із яких 9,5 млн га вкриті лісовою рослинністю. Лісистість (частка вкритих лісовою рослинністю земель у загальній площі території країни) становить 15,7% і є нижчою, ніж у багатьох країнах Європи. Україна за площею та запасами лісу займає 8-ме місце в Європі (без урахування Російської Федерації). До того ж цей показник значно коливається в регіональному розрізі. За площею лісів, лісистістю території та запасами деревини Україну відносять до лісодефіцитних країн.

Закони України “Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки” та “Про природно-заповідний фонд України” визначають вимоги щодо формування екологічної мережі України з метою збереження, відтворення та охорони природних комплексів, територій із природним станом ландшафтів.

Наприкінці 1980-х рр. американською фірмою було розроблено перші трансгенні продукти. Науковці тоді вивели рослини із вбудованими у їх ДНК чужими генами. Незалежні дослідження доводять, що генетично модифіковані організми (далі – ГМО) призводять до онкологічних захворювань, безпліддя, алергії, токсикозів, ожиріння, зростання смертності і захворюваності новонароджених, генетичних каліцтв, зменшення чисельності та зникнення багатьох видів тварин та рослин, руйнації біосфери. Генетично змінені агрокультури найбільш негативно впливають на біосферу. Україна активно ввозить на внутрішній ринок генетично модифіковану сировину, переважно сою, що використовується у виробництві йогуртів, сметани, морозива, кондитерських виробів. Її додають до ковбаси, сосисок, чипсів, дитячого харчування, шоколаду.

Постанова Кабінету Міністрів України, у якій вперше була зазначена тематика щодо обігу харчових продуктів, які містять генетично модифіковані організми, була прийнята 01.08.2007 р. та набула чинності 01.11.2007 р. Вона стосувалась заборони виробництва,

ввезення та реалізації харчових модифікованих продуктів, що призначені для дитячого харчування. Всі інші продукти потребували маркування із зазначенням якісного складу, їх ввезення в Україну та реалізація допускались, якщо вміст генетично модифікованих продуктів не перевищував 0,9%. Наступні кроки держави щодо ГМО були досить повільними. Закон України “Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні ГМО” [4] був прийнятий за основу в грудні 2008 р. та удосконалений впродовж наступних шести місяців 2009 р.

У жовтні 2008 р. Постановою Кабінету Міністрів України були затверджені “Тимчасові критерії безпеки поводження з генетично модифікованими організмами та провадження генетично-інженерної діяльності в замкненій системі” [5], де сформульовано чотири рівні ризику за величиною потенційно негативного впливу ГМО: пов’язана з використанням модифікованих організмів генетично-інженерна діяльність, результати якої не справляють шкідливого впливу на здоров’я людей та навколишнє природне середовище; можуть справляти незначний оборотний вплив; справляти оборотний негативний вплив; справляти необоротний негативний вплив або вплив не вивчений.

Частка генетично модифікованих продуктів на українському ринку за чотири роки зросла на 30%. Усі продукти харчування, косметичні засоби та лікувальні продукти, які містять генетично модифіковані продукти або одержані з їх використанням, уже внесені до єдиного реєстру. Така Постанова видана Кабінетом Міністрів України. Перелік запропонований Міністерством охорони здоров’я. З 01.07.2009 р. на територію країни допускаються продукти, в яких вміст генетично модифікованих організмів перевищує 0,1% та які не внесені в єдиний реєстр.

Екологічна політика – це система засобів і заходів, спрямованих державою на охорону та оздоровлення довкілля для забезпечення нормальної життєдіяльності громадян. Екологічна політика – це послідовне здійснення системних перетворень у суспільстві з метою контролю за екологічним станом у країні, що спирається на весь комплекс діючих у суспільстві чинників: технічних, соціальних, економічних. Як зазначив В. Вернадський: “Основне завдання екологічної політики – збереження життя на планеті”.

Забезпечення високоякісної і доступної медичної допомоги населенню, турбота про здоров’я дітей і матерів, організація проведення профілактичної роботи серед населення щодо попередження захворювань, популяризації здорового способу життя та в цілому покращання демографічної ситуа-

ції – важливі і складні програмні завдання, над якими працювало МОЗ України.

З метою забезпечення в Україні ефективного розвитку системи охорони здоров’я, збереження генофонду нації, проведення глибоких структурних змін у медичній галузі, запровадження європейських стандартів забезпечення права громадян на медичну допомогу прийнято ряд нормативно-правових документів. У 2008 р. затверджена Концепція управління якістю медичної допомоги в охороні здоров’я на період до 2010 р. Мета Концепції – визначення основних підходів до створення і функціонування державної системи управління якістю медичної допомоги населенню, спрямованої на задоволення обґрунтованих потреб та очікувань споживачів медичної допомоги.

Традиційно при формуванні політики в сфері охорони здоров’я для покращання громадського здоров’я головна увага приділялася фінансуванню медичного обслуговування, а також структурним та організаційним проблемам. Однак останніми роками зростає кількість даних, які свідчать про відсутність прямої залежності між обсягами фінансування охорони здоров’я і результатами її діяльності, вираженими в показниках здоров’я населення.

На сучасному етапі розвитку системи охорони здоров’я якість медичної допомоги вважається основною цільовою функцією і водночас критерієм діяльності системи охорони здоров’я від нижньої її ланки – лікувально-профілактичного закладу, до верхньої – Міністерства охорони здоров’я України. Забезпечення якості при наданні медичної допомоги у більшості країн розглядається як основа національної політики в сфері охорони здоров’я. У багатьох країнах прийняті і діють програми забезпечення якості медичної допомоги.

Екологічна політика визначає екологічну спрямованість діяльності окремих складових суб’єкта господарювання згідно з його цілями, завданнями та інтересами. З екологічною політикою пов’язані структурна, інвестиційна, монетарна, соціальна, зовнішньо-економічна, науково-технічна, фіскальна та соціальна політика.

Екологічні програми розробляються з метою проведення ефективної і цілеспрямованої діяльності з організації і координації заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання і відтворення природних ресурсів. Наприклад, ними є загальнодержавна Програма формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 рр., яка затверджена Законом України від 21.09.2000 р.; Програма запобігання та реагування на надзвичайні ситуації техногенного і природ-

ного характеру на 2000–2005 рр., затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.2000 р.; загальнодержавна Програма поводження з токсичними відходами, затверджена Законом України від 14.09.2000 р.; загальнодержавна Програма охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів, затверджена Законом України від 22.03.2001 р. та ін. [14].

За оцінкою Комісії ЄС (1998 р.), перехід до європейських стандартів лише у сфері екологічної політики вимагатиме від 10 країн ЦСЄ до 2010 р. значних витрат – близько 120 млрд євро, що відповідає в середньому 2,5% ВВП щорічно. Оцінювання вартості виконання вимог ЄС, зроблені кількома країнами ЦСЄ, так само свідчать про значний масштаб необхідних коштів. В умовах фінансово-економічної кризи країни суттєво зменшили витрати на охорону довкілля, що може мати негативні наслідки у довгостроковій перспективі. Про складність проблеми свідчить неспроможність домовитись між 200-ми країнами світу, що зустрічались у грудні 2009 р. в Копенгагені (Данія) щодо питань зменшення парникових викидів у атмосфері.

Геоелектронічні перетворення світу збільшили ризики виникнення кризових ситуацій у політико-економічній сфері на кордонах нових співтовариств. Зростання зазначених ризиків уже призвело до глобалізації економічного розвитку, сталою політичного напруження між промислово розвинутими та бідними країнами, посилення боротьби за контроль над головними світовими ресурсами та їх розподілом.

IV. Висновки

Екологічні та демографічні проблеми важливі та взаємопов'язані одна з одною. Проте залишається недостатньою увага держави до питань збереження екосистеми України як складової світової екосистеми. Для подолання демографічної кризи в країні необхідно підвищити рівень життя населення, вдосконалити систему медичного обслуговування, сприяти відновленню в українському суспільстві сімейних цінностей. Держава має сприяти розвитку новітніх, екологічно чистих технологій.

В умовах геоелектронічних перетворень державна екологічна політика має спрямовуватись на реалізацію сучасних енергозберігаючих, безвідходних, природних технологій. Україна має вибороти своє місце у світі як екологічно чиста та безпечна для проживання країна.

Література

1. Про ратифікацію Кіотського протоколу до Рамкової Конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату: Закон України // Урядовий кур'єр. – 2004. – № 45. – 10 березня. – С. 4.

2. Про ратифікацію Поправок до Монреальського протоколу про речовини, що руйнують озоновий шар: Закон України // Урядовий кур'єр. – 2006. – № 210. – 8 листопада. – С. 4.
3. Про внесення змін до деяких законів України (щодо стимулювання використання альтернативних джерел енергії): Закон України від 01.04.2009 р. № 1220-VI.
4. Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 35. – Ст. 484.
5. Тимчасові критерії безпеки поводження з генетично модифікованими організмами та провадження генетично-інженерної діяльності у замкненій системі: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2008 р. № 922.
6. Проект Стратегії національної екологічної політики України на період до 2020 року.: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 р. № 880-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gdo.kiev.ua/files/db.php?god=2007&st=2961>.
7. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: підручник для студ. вищ. навч. закл. / [за заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника та к.е.н., проф. М.К. Шапочки]. – Суми: Університетська книга, 2007. – 759 с.
8. Шевчук В. Епоха Кіото: нові можливості і національна політика / В. Шевчук // Урядовий кур'єр. – 2005. – № 46. – 15 березня. – С. 11.
9. Покотило О. Захоронення природи / Ольга Покотило // День. – 2007. – № 16. – 31 січня. – С. 2.
10. Матеріали сайту науково-просвітницького центру "Екологія. Наука. Техніка" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eko.org.ua/ua/>.
11. Стратегія демографічного розвитку в період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.06.2006 р. № 879. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
12. Малиш Н.А. Моделювання еколого-економічних систем агропромислового комплексу на території радіоактивно забрудненого регіону: дис. ... канд. економ. наук: спец. 08.00.13. / Н.А. Малиш. – К., 1993. – 147 с.
13. Про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2006–2010 роки: Закон України від 14.03.2006 р. № 3522-IV // Відомості

УДК 323.2

СОЦІАЛЬНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ДОВІРИ ДО ВЛАДИ В СУЧАСНОМУ ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Погорілий С.С.

здобувач Харківського регіонального інституту НАДУ при Президентіві України

Annotation

In the article essence and the maintenance of social modelling of trust of citizens to bodies of the public power as mechanism of democratic creation of the state are revealed.

Анотація

У статті розкрито сутність і зміст соціального моделювання довіри громадян до органів публічної влади як механізму демократичного державотворення.

Ключові слова

Довіра до влади, політична довіра, партнерська взаємодія.

I. Вступ

Передумовою успішного функціонування політичної системи будь-якого суспільства є політична довіра громадян до обраних ними органів публічної влади – один з украї важливих для існування демократії факторів. Довіра пов'язує пересічних громадян із політичними інститутами, підвищуючи як легітимність цих інститутів, так і їх ефективність. Не випадково Б. Міцтел саме в довірі вбачає основи соціального порядку в сучасних суспільствах, зазначаючи при цьому, що "зміни в модерному соціумі роблять формування довіри одночасно і важливим, і важким" [1, с. 7]. Усе це надзвичайно актуалізує дослідження феномену політичної довіри в умовах глибоких соціально-політичних змін, яких зазнає сучасне суспільство.

Проблема політичної довіри в науковій літературі досліджується з 1920-х рр., проте широкі дискусії з цієї тематики розгорнулися лише в останні десятиріччя ХХ ст. у працях Ш. Айзенштадта, Б. Барбера, С. Ліпсета, Н. Лумана, Б. Міцтел, А. Селігмана, У. Шнейдера, П. Штомпки та ін. Різні аспекти політичної довіри вивчали й вивчають такі українські вчені, як Є. Головаха, В. Ігнатов, А. Ковальова, О. Крутий, С. Макеев, В. Мальцев, І. Мартинюк, С. Наумов, В. Нечипоренко, Н. Паніна, Ю. Пахомов, А. Ручка, А. Хохлова та ін. Проте проблема довіри до влади як чинника політичного управління поки що розроблена недостатньо.

Ретельний аналіз існуючих досліджень свідчить, що сучасні вітчизняні суспільні науки використовують ще чимало нечітко визначених понять із неясним набором суттєвих і несуттєвих ознак. Тому дуже актуальним є з'ясування природи, сутності та характерних ознак процесу формування довіри до публічної влади як результату взаємодії з громадськістю в системі державного управління.

II. Постановка завдання

Метою статті є дослідження на основі порівняльного аналізу сутності та змісту соціального моделювання довіри громадян до органів публічної влади як механізму демократичного державотворення.

III. Результати

Практика управління в умовах демократизації суспільного життя і становлення ринкової економіки свідчить про неефективність традиційних організаційно-управлінських засобів і заходів та про необхідність пошуку нових шляхів вирішення питань управління і форм урядування, що відповідають складності сучасних проблем та потребам часу. Урядування можна розглядати як застосування економічної, політичної та адміністративної влади для успішного ведення справ країни на всіх рівнях. Воно включає механізми, процедури та інституції, через які окремі громадяни та певні групи громадян доводять і висловлюють свої інтереси, реалізують свої юридичні права, виконують свої зобов'язання і врегульовують суперечності.

Характер відносин між представниками влади й громадянами може бути різним. Влада передбачає не тільки власне владні відносини, керівництво й підпорядкування між представниками влади та громадянами. Це також довіра до владних структур, надія на захист, допомогу, підтримку в складних життєвих ситуаціях громадян відносно влади й здатність влади (або її нездатність) відповідати цим очікуванням. Кредит довіри до влади залежить від характеру реальних